

ΚΡΙΣΗ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΜΕΡΤΣΙΩΤΗ ΣΤΕΡΓΙΑΝΗ

ΔΡΟΥΓΚΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

ΚΑΣΚΑΝΙΩΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Δασκάλα στο 4^ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Μουδανιών

amerts1968@gmail.gr

Δάσκαλος στο 1^ο Δημοτικό Σχολείο Πολυγύρου

kalypso.val@hotmail.com

Δάσκαλος στο Ειδικό Σχολείο Νέας Προποντίδας

akaskanio@gmail.vom

Περίληψη

Το σενάριο Κρίση στα Βαλκάνια απευθύνεται σε μαθητές ΣΤ τάξης, είναι απόλυτα συμβατό με τα ΑΠΣ - ΔΕΠΠΣ και υλοποιείται σε τέσσερις διδακτικές ώρες. Προϋποθέτει εργαστήριο υπολογιστών με σύνδεση στο διαδίκτυο και εξοικείωση με τα λογισμικά google earth, slideboom, word, centennia, και Hot potatoes. Το λογισμικό Tikitoki (φύλλο εργασίας 2) δεν απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις. Οι στόχοι είναι: να περιηγηθούν στα Βαλκάνια και με τη βοήθεια χρονογραμμής να αναδυθούν οι αντιλήψεις που έχουν σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα, αλλά και να ανακαλέσουν πρότερες γνώσεις τους, να κατανοήσουν τις επιπτώσεις του Βουλγαρικού εθνικισμού για την Ελλάδα, να μάθουν για τις συνθήκες του Αγίου Στεφάνου και Βερολίνου και τους όρους που αφορούσαν την Ελλάδα, να μάθουν για την τύχη της Ανατολικής Ρωμυλίας και να οπτικοποιήσουν τις εδαφικές μεταβολές στα Βαλκάνια. Οι μαθητές χωρίζονται σε ανομοιογενείς ομάδες και ως μοντέλο διδασκαλίας επιλέγεται η «συνεργατική καθοδηγούμενη ανακάλυψη», στην οποία υπάρχει ισορροπία μεταξύ της παρέμβασης του δασκάλου και της ελεύθερης συμμετοχής των μαθητών. Με τη βοήθεια των ΤΠΕ στόχος είναι να εξοικειωθούν με το ενεργητικό και το διερευνητικό μοντέλο μάθησης, να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης και γενικότερα να καταλάβουν τη χρηστικότητα του υπολογιστή ως μέσο διδασκαλίας με απλές δραστηριότητες, προκειμένου να συνδεθεί η παιδαγωγική διδασκαλία με την τεχνολογία.

Λέξεις κλειδιά: Φόρμα υποβολής, διδακτικό σενάριο, Ιστορία, λογισμικά

Τίτλος διδακτικού σεναρίου

Η Κρίση στα Βαλκάνια

Εκτιμώμενη διάρκεια διδακτικού σεναρίου

Η εκτιμώμενη διάρκεια είναι τέσσερις (4) διδακτικές ώρες

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Ιστορία, Γλώσσα, Γεωγραφία

Τάξεις στις οποίες μπορεί να απευθύνεται

Το σενάριο απευθύνεται σε μαθητές ΣΤ τάξης.

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Είναι απόλυτα συμβατό με τα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ καθώς καλλιεργεί την ανακαλυπτική - διερευνητική μάθηση και στοχεύει στη μελέτη και κατανόηση των ιστορικών κατά χρονική σειρά γεγονότων τα οποία επέφεραν την κρίση στην περιοχή των Βαλκανίων στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Οργάνωση της διδασκαλίας & απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Οργάνωση της Διδασκαλίας

Οι μαθητές θα χωριστούν σε 5 ανομοιογενείς ομάδες των 3 ατόμων.

Γνωστικά Προαπαιτούμενα

Γνωρίζουν από προηγούμενα μαθήματα την πολιτική και πολιτειακή κατάσταση που διαμορφώθηκε στο ελληνικό βασίλειο από την ίδρυσή του, μέχρι τα τέλη σχεδόν του 19^{ου} αιώνα, το ρόλο που διαδραμάτισαν ιστορικά πρόσωπα, το περιεχόμενο του όρου «Μεγάλη Ιδέα», τον πόλεμο του 1897.

Οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι με τα λογισμικά tiki-toki, google earth, slideboom, word, centennia, και Hot potatoes.

Απαιτούμενη Υλικοτεχνική Υποδομή

Το σενάριο θα υλοποιηθεί στο εργαστήριο υπολογιστών όπου υπάρχουν 5 υπολογιστές στους οποίους είναι εγκατεστημένα τα προγράμματα που θα χρησιμοποιηθούν. Όλοι οι υπολογιστές είναι συνδεδεμένοι με το διαδίκτυο. Επίσης υπάρχει και βιντεοπροβολέας.

Θα χρησιμοποιηθούν τα εξής λογισμικά:

Google earth: Λογισμικό που μας επιτρέπει να μεταβαίνουμε οπουδήποτε στη γη και να βλέπουμε δορυφορικές εικόνες, χάρτες, έδαφος, τρισδιάστατα κτίρια, από γαλαξίες στο μακρινό διάστημα μέχρι φαράγγια στον ωκεανό. Με τη βοήθεια του λογισμικού μπορούμε να εξερευνήσουμε πλούσιο γεωγραφικό περιεχόμενο, να αποθηκεύσουμε τα μέρη στα οποία περιηγήθηκαμε και να τα μοιραστούμε με άλλους.

Tiki toki: Διαδικτυακό λογισμικό που επιτρέπει την ταξινόμηση καταχωρίσεων ανά θεματικό πεδίο και την προβολή τους με διαφορετικούς τρόπους. Η χρονογραμμή είναι ένας απλός, όχι όμως απλοϊκός, τρόπος οπτικής αναπαράστασης της σχέσης μιας αφηρημένης έννοιας, του χρόνου, με την ανθρώπινη δραστηριότητα. Πρόσωπα, γεγονότα, τοποθεσίες, συγκυρίες, μικρές και μεγάλες διάρκειες διατάσσονται κατά μήκος μιας γραμμής προμηθεύοντας έτσι υλικό για διανοητικές διεργασίες που μπορούν να οδηγήσουν σε καλύτερη κατανόηση. Η συγκεκριμένη κατηγορία εφαρμογών μας επιτρέπει να δημιουργήσουμε χρονογραμμές με πολυμεσικό υλικό και συνδέσμους σε άλλες διαδικτυακές πηγές.

Slideboom: Το πρόγραμμα Slideboom είναι ένας εναλλακτικός τρόπος παρουσίασης των εργασιών τόσο του εκπαιδευτικού όσο και των μαθητών. Είναι ιδανικό για το στάδιο της οικοδόμησης της γνώσης και για εποπτικοποίηση της διδασκαλίας του. Είναι, απλό εύκολο στη χρήση του και ιδιαίτερα ελκυστικό για τους μαθητές. Οι παρουσιάσεις στο Slideboom χαρακτηρίζονται για τη συντομία, την ουσιαστική περιεκτικότητά τους και την παραστατική τους ζωντάνια. Αν καταφέρουμε και κεντρίσουμε το ενδιαφέρον του μαθητή είναι σαν να τον έχουμε κάνει σύμμαχο στη μάθηση.

Word: επεξεργαστής κειμένου. Ένα ευέλικτο εργαλείο που προσφέρει δυνατότητες για επεξεργασία, αναδιατύπωση και μορφοποίηση ενός κειμένου. Μπορούν να γράψουν, να διορθώσουν, να επιλέξουν γραμματοσειρά και χρώμα γραμμμάτων, να αντιγράψουν, να επικολλήσουν ή να αφαιρέσουν κομμάτια κειμένου.

Centennia: Ο Ιστορικός Άτλαντας Centennia είναι ένα λογισμικό διαδραστικών χαρτών, που οπτικοποιεί τις εδαφικές μεταβολές των κρατών της Ευρώπης μέσα σε μια χιλιετία, από το 1000 μ.Χ. έως το 1997 μ.Χ. Η οπτικοποίηση των εδαφικών διαφοροποιήσεων γίνεται δυνατή μέσω μιας αλληλουχίας χαρτών που απεικονίζουν περισσότερες από 9000 αλλαγές συνόρων. Οι χάρτες, -που αφορούν την Ευρώπη και ένα μέρος της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής- συνδέονται με χρονομηχανή και με βάση δεδομένων που δίνει συνοπτικά πληροφορίες για κύρια γεγονότα, τόπους και πρόσωπα της περιόδου. Όταν ενεργοποιηθεί η χρονομηχανή, οι χάρτες εμφανίζονται να μεταβάλλονται στην οθόνη καθώς ο χρόνος τρέχει, ενώ ο

χρήστης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει οποιαδήποτε από τις χρονολογίες για να μελετήσει τη διαμόρφωση των συνόρων σε επιλεγμένο τμήμα του χάρτη και να πάρει συμπληρωματικές πληροφορίες για τοποθεσίες, σημαντικά πρόσωπα και ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη χρονολογία. Επιπλέον παρέχεται η δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων σε πίνακες προσώπων, τόπων και γεγονότων, ενώ τα λήμματα που εμφανίζονται σε αυτό το μενού, συνδέονται με τους αντίστοιχους χάρτες που εμφανίζονται αυτόματα στην οθόνη.

Hot potatoes: λογισμικό που επιτρέπει να δημιουργία αλληλεπιδραστικών τεστ πολλαπλών ερωτήσεων, σταυρόλεξων, αντιστοίχισης, ταξινόμησης ή συμπλήρωσης κενών.

Διδακτικοί Στόχοι

A. Ως προς το γνωστικό αντικείμενο

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να περιηγηθούν στα Βαλκάνια και με τη βοήθεια χρονογραμμής να αναδυθούν οι αντιλήψεις που έχουν σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα, αλλά και να ανακαλέσουν πρότερες γνώσεις τους. (φύλλο εργασίας 1)
- Να κατανοήσουν τις επιπτώσεις του Βουλγαρικού εθνικισμού για την Ελλάδα κυρίως αναφορικά με τη Μακεδονία και τη Θράκη. (φύλλο εργασίας 2)
- Να μάθουν για τις συνθήκες του Αγίου Στεφάνου (Μάρτιος του 1878) και του Βερολίνου (Ιούλιος του 1878) και τους όρους τους που αφορούσαν την Ελλάδα. (φύλλο εργασίας 2)
- Να μάθουν για την Ανατολική Ρωμυλία και την τύχη της. (φύλλο εργασίας 2)
- Να οπτικοποιήσουν τις εδαφικές μεταβολές στα βαλκάνια. (φύλλο εργασίας 3)

B. Ως προς τη μαθησιακή διαδικασία (Παιδαγωγικοί στόχοι):

- Οι μαθητές - μαθήτριες να μάθουν να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν απόψεις, να ερευνούν προκειμένου να καταλήξουν σε κοινά συμπεράσματα.
- Οι μαθητές - μαθήτριες να τονώσουν την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση μέσα από ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες.
- Οι μαθητές - μαθήτριες να είναι σε θέση να γνωρίζουν τι γνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τις προηγούμενες γνώσεις τους στην οικοδόμηση νέων εννοιών (μεταγνωστικοί στόχοι).

Γ. Ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών

Το σενάριο περιλαμβάνει δραστηριότητες αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες με τη χρήση των προγραμμάτων google earth, tiki toki, word, centennia, hot potatoes, παρέχοντας τους ένα πολυμεσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο θα οικοδομήσουν τη γνώση και θα οργανώσουν τη σκέψη τους. Στόχος είναι να εξοικειωθούν με το ενεργητικό και το διερευνητικό μοντέλο μάθησης, να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης και γενικότερα να καταλάβουν τη χρηστικότητα του υπολογιστή ως μέσο διδασκαλίας με απλές δραστηριότητες, προκειμένου να συνδεθεί η παιδαγωγική διδασκαλία με την τεχνολογία.

Διδακτική προσέγγιση

Θεωρητική προσέγγιση

Ως μοντέλο διδασκαλίας επιλέγεται η «συνεργατική καθοδηγούμενη ανακάλυψη», που προωθεί την κοινωνικοποίηση και τη συνολική τους ανάπτυξη, αφού μαθαίνουν να συνεργάζονται, - και η συνεργασία αποτελεί πηγή της νοητικής ανάπτυξης - να ακούν το ένα το άλλο, να αναλαμβάνουν ρόλους και να πειθαρχούν σε προτεραιότητες. Στη μέθοδο αυτή οποία υπάρχει ισορροπία μεταξύ της παρέμβασης του δασκάλου και της ελεύθερης συμμετοχής των μαθητών. Στα πλαίσια της διαδικασίας που ακολουθείται οι μαθητές καθοδηγούνται μεθοδικά και διακριτικά, διερευνούν το διδακτικό υλικό και οικοδομούν συνεργατικά τη νέα γνώση. Παράλληλα δίνεται η ευκαιρία για την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των μαθητών – μελών μιας ομάδας καθώς και την ανάπτυξη αισθημάτων αλληλοεκτίμησης, εμπιστοσύνης και συνεργασίας. Τα παιδιά συνεργαζόμενα, επιτυγχάνουν αποτελέσματα πιο προωθημένα απ' αυτά που μπορεί να πετύχει το καθένα μόνο του.

Διδακτική προσέγγιση με ΤΠΕ

Η διδακτική προσέγγιση θα γίνει με τη χρήση των νέων τεχνολογιών κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών και παρέχοντας τους ένα πολυμεσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο θα οικοδομήσουν τη γνώση και θα οργανώσουν τη σκέψη τους. Η συνεργατική μάθηση υποστηριζόμενη από υπολογιστές προάγει υψηλότερη ποσότητα και ποιότητα καθημερινής επίτευξης, μεγαλύτερη ικανότητα τεκμηριωμένης μάθησης και καλύτερη ικανότητα να χρησιμοποιούν οι μαθητές τις γνώσεις τους στην επίλυση προβλημάτων.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Το προτεινόμενο σενάριο θα υλοποιηθεί με 4 φύλλα εργασίας.

1^η διδακτική ώρα

Την πρώτη διδακτική ώρα οι μαθητές καλούνται να περιηγηθούν στα Βαλκάνια με τη βοήθεια του google earth, παρατηρώντας τα σύγχρονα εδαφικά όρια των κρατών της χερσονήσου.

Στη συνέχεια, με τη βοήθεια τρισδιάστατης χρονογραμμής από το πρόγραμμα tiki toki καλούνται να ανακαλέσουν τις πρότερες γνώσεις τους για την κατάσταση που επικρατούσε στα Βαλκάνια στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα.

2^η διδακτική ώρα

Τη δεύτερη διδακτική ώρα με τη βοήθεια παρουσίασης στο slideboom μελετούν οι μαθητές σε ομάδες τη νέα διδακτική ενότητα και καλούνται να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις κατανόησης.

3^η διδακτική ώρα

Την τρίτη διδακτική ώρα με τη βοήθεια του λογισμικού centennia θα προσπαθήσουν να ανακαλύψουν τις εδαφικές αλλαγές που συντελέστηκαν στα Βαλκάνια στο διάστημα από το 1875 μέχρι το 1885 και να συγκεντρώσουν τις αντίστοιχες ιστορικές πληροφορίες σε ένα αρχείο word.

4^η διδακτική ώρα

Την τέταρτη διδακτική ώρα δίνονται με τη βοήθεια του λογισμικού hotpotatoes ερωτήσεις αξιολόγησης.

Αξιολόγηση

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου δεν παρουσιάστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα καθώς οι μαθητές δέχτηκαν με ενθουσιασμό και συνεργάστηκαν με επιτυχία στις ολιγομελείς ομάδες που δημιουργήθηκαν. Υπήρξε ενεργητική συμμετοχή και ανατροφοδότηση σε όλη τη διάρκεια του σεναρίου, δείχνοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην εφαρμογή των λογισμικών.

Ακολούθησε στο τέλος συζήτηση και απαρίθμηση των συμπερασμάτων καθώς υλοποιήθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό οι πρότεροι στόχοι.

Επέκταση

Το σενάριο μπορεί να επεκταθεί στο μάθημα της Γλώσσας με τη δημιουργία περιλήψεων, πλαγιότιτλων, αλλαγής χρόνου στις παραγράφους από παρελθοντικούς σε παροντικούς χρόνους και στο μάθημα των εικαστικών με τη δημιουργία χάρτη της Βαλκανικής χερσονήσου.

Φύλλο εργασίας 1

- 1. Κάνοντας κλικ στο μενού «ΕΝΑΡΞΗ» επιλέξτε «Προγράμματα» και ανοίξτε το αρχείο «Google Earth». Εντοπίστε τη Βαλκανική χερσόνησο στη Γη.**

Από ποια κράτη αποτελείται;

2. Άνοιξε από την επιφάνεια εργασίας το φάκελο «Χρονογραμμή». Με ctrl+κλικ στη φράση «Χρονογραμμή: Η Ελλάδα το 19^ο αιώνα εμφανίζεται το παρακάτω παράθυρο:

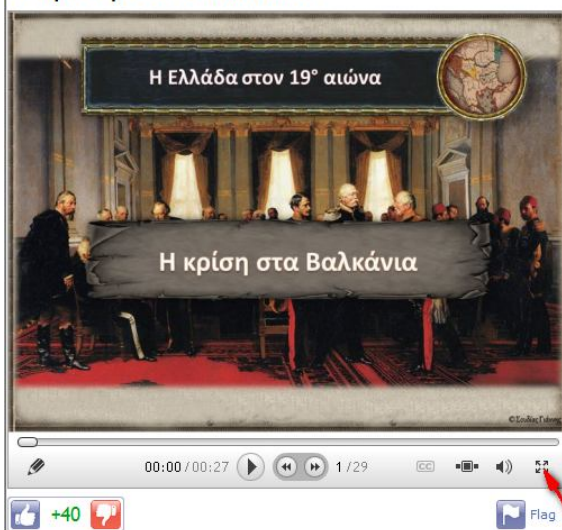

Περιηγηθείτε στα ιστορικά γεγονότα πατώντας κλικ στις εικόνες και θυμηθείτε την πορεία του Ανεξάρτητου Ελληνικού κράτους από την έναρξη της Επανάστασης μέχρι και τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897.

Φύλλο εργασίας 2

Άνοιξε από την επιφάνεια εργασίας το φάκελο «Παρουσίαση ενότητας: Η κρίση στα Βαλκάνια». Με ctrl+κλικ στη φράση «Η κρίση στα Βαλκάνια» εμφανίζεται το παρακάτω παράθυρο.

Η κρίση στα Βαλκάνια

Κάνοντας κλικ εκεί που δείχνει το κόκκινο βέλος μεγάλωσε την εικόνα και παρακολούθησε τις διαφάνειες. Προσπάθησε να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Ποια κράτη της Βαλκανικής χερσονήσου επαναστάτησαν εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας;

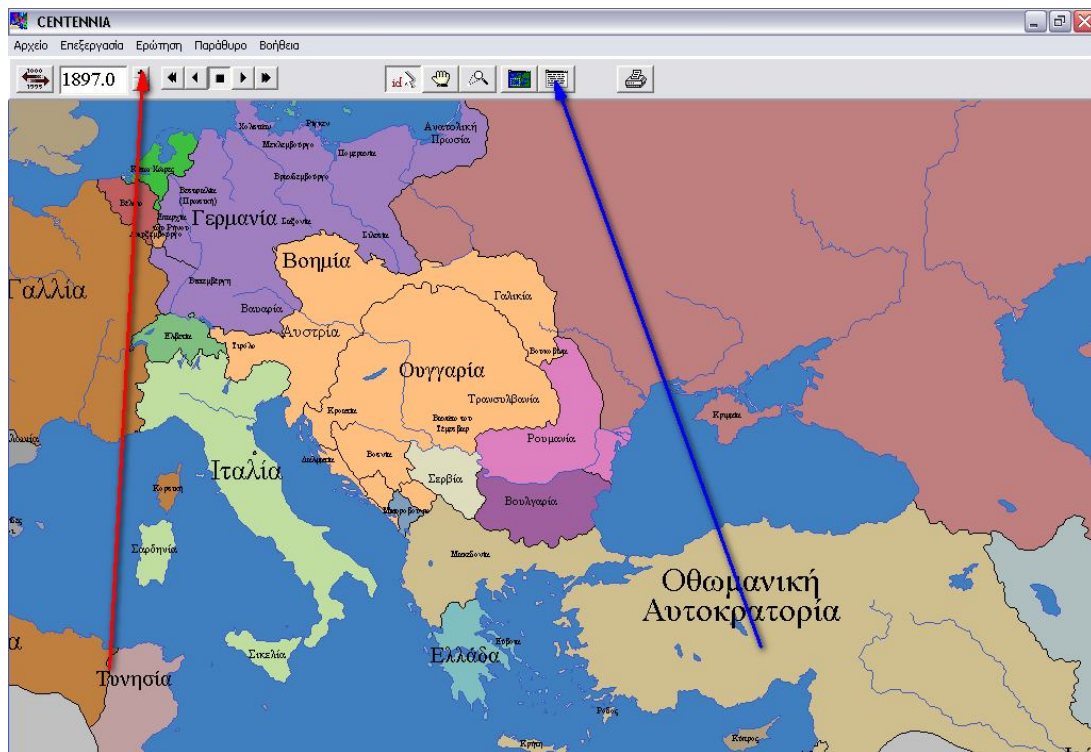
2. Τι προέβλεπε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου;

3. Ποιοι λαοί ωφελήθηκαν και ποιοι ζημιώθηκαν από τη Συνθήκη στο Συνέδριο του Βερολίνου;

Υπάρχουν αυτά τα κράτη σήμερα; Έχουν τα ίδια εδάφη;

Φύλλο εργασίας 3

- Κάνοντας κλικ στο μενού «ΕΝΑΡΞΗ» επιλέξτε «Προγράμματα» και ανοίξτε το αρχείο «Centennia». Θα εμφανιστεί το παρακάτω παράθυρο:

- Πατώντας εκεί που δείχνει το κόκκινο βέλος πηγαίνετε κάθε φορά στις χρονολογίες που σας δίνονται παρακάτω.
- Πατώντας στο εικονίδιο που δείχνει το μπλε βέλος σας δίνονται τα ιστορικά γεγονότα του αντίστοιχου έτους που επιλέξατε.
- Παρατηρήστε τις αλλαγές των συνόρων στα Βαλκάνια.

- Αντιγράψτε τις πληροφορίες που έχουν σχέση με την Ελλάδα και τα Βαλκανικά κράτη σε ένα αρχείο word, αποθηκεύστε και εκτυπώστε την εργασία σας.

Χρονολογίες:

1875: Εξέγερση στην Ερζεγοβίνη

1878: Συνθήκη Αγίου Στεφάνου - Συνθήκη Βερολίνου

1881: Προσάρτηση Θεσσαλίας στο Ελληνικό κράτος

1885: Προσάρτηση Ανατολικής Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία

Φύλλο εργασίας 4

Πηγαίνετε στην επιφάνεια εργασίας και κάντε διπλό κλικ στο φάκελο «Κρίση στα Βαλκάνια».

Συνεργαστείτε και ολοκληρώστε τις παρακάτω δραστηριότητες:

- 1) Με διπλό κλικ ανοίξτε το αρχείο
Ολοκληρώστε την αντιστοίχιση.

 [KrisistaBalkaniaAntistixia](#)

- 2) Με διπλό κλικ ανοίξτε το αρχείο
Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

 [KrisistaBalkaniasostoLathos](#)

- 3) Με διπλό κλικ ανοίξτε το αρχείο
Συμπληρώστε τα κενά στην πρόταση.

 [KrisistaBalkaniaKena](#)

- 4) Με διπλό κλικ ανοίξτε το αρχείο
Λύστε το σταυρόλεξο.

 [KrisistaBalkaniaStavrolexo](#)

- 5) Με διπλό κλικ ανοίξτε το αρχείο
Τοποθετήστε τις φράσεις στη σωστή σειρά
ώστε να βγαίνει ολοκληρωμένο νόημα.

 [KrisistaBalkaniaProtasi](#)

Καλή επιτυχία!!

Βιβλιογραφία - Πηγές

Slavin, Εκπαιδευτική ψυχολογία, Θεωρία και πράξη, Μεταίχμιο 2007

Ματσαγγούρας, Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση, Γρηγόρη 2008

Vygotsky, Νους στην κοινωνία, Η ανάπτυξη των ανώτερων ψυχολογικών διαδικασιών, Gutenberg 1998

Κωνσταντίνος Μαθιόπουλος, Αυθεντική Αξιολόγηση σε συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης, εργασία για μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στη διδακτική της

τεχνολογίας και τα ψηφιακά συστήματα, σε ηλεκτρονική μορφή

Σουδίας Γιάννης, 8^ο Δημοτικό σχολείο Νάουσας, παρουσίαση ενότητας «Κρίση στα Βαλκάνια» (slideboom)